

УДК 65.011

БІБЛІЙНІ ЗАСАДИ ПІДПРИЄМНИЦТВА

О. Тоцька

Волинський національний університет імені Лесі Українки

У статті автор на основі детального аналізу текстів Святого Письма визначає біблійні засади підприємництва. Для дослідження використовуються книги Старого і Нового Заповіту.

Ключові слова: Господарський кодекс, підприємництво, Біблія, засади, відносини.

Постановка наукової проблеми Громадяни України, а також юридичні особи з метою досягнення економічних і соціальних результатів та одержання прибутку можуть займатись підприємництвом, тобто самостійною, ініціативною, систематичною, на власний ризик господарською діяльністю. Здійснюючи такий вид діяльності, вони одночасно отримують низку прав і обов'язків. Сукупність цих прав та обов'язків разом становлять засади, на яких повинно базуватись підприємництво.

Одним із основних законодавчих документів, який регулює у нашій державі правові засади підприємницької діяльності є Господарський кодекс України. Так, у статті 44 "Принципи підприємницької діяльності" цього кодексу зазначається, що підприємництво здійснюється на основі:

- вільного вибору підприємцем видів підприємницької діяльності;
- самостійного формування підприємцем програми діяльності, вибору постачальників і споживачів продукції, що виробляється, залучення матеріально-технічних, фінансових та інших видів ресурсів, використання яких не обмежено законом, встановлення цін на продукцію та послуги відповідно до закону;
- вільного найму підприємцем працівників;
- комерційного розрахунку та власного комерційного ризику;
- вільного розпорядження прибутком, що залишається у підприємця після сплати податків, зборів та інших платежів, передбачених законом;
- самостійного здійснення підприємцем зовнішньоекономічної діяльності, використання підприємцем належної йому частки валютної виручки на свій розсуд.

Водночас у статті 49 "Відповідальність суб'єктів підприємництва" вказано, що підприємці зобов'язані не завдавати шкоди довкіллю, не порушувати права та законні інтереси громадян і їх об'єднань, інших суб'єктів господарювання, установ, організацій, права місцевого самоврядування і держави. За завдані шкоду і збитки підприємець несе майнову та іншу встановлену законом відповідальність [1].

Але поряд з Господарським кодексом України та іншими правовими документами існують джерела, які віддавна регулювали відносини між людьми, і зокрема у процесі здійснення ними підприємницької діяльності. Для християн усього світу таким найавторитетнішим виданням, яке уже понад декілька тисяч років дає відповіді на усі запитання була і залишається Біблія. Тому вважаємо за доцільне на підставі детального аналізу її текстів визначити біблійні засади підприємництва, які не тільки не заперечують принципи підприємницької діяльності сучасної держави, але їх значно поглиблюють та деталізують.

Аналіз останніх досліджень. Дослідженню основ підприємництва присвятили наукові публікації О. В. Акіліна, А. М. Виноградська, Л. І. Донець, Т. Л. Миронова, С. В. Мочерний, В. Г. Пасічник, В. А. Подсолонко, Н. Г. Романенко, О. А. Устенко, І. І. Федів, С. І. Чеботар, С. Д. Шевеленко та інші [2–7]. Але ними не розглядалися моральні принципи здійснення підприємницької діяльності, які випливають із текстів Святого Письма.

Мета та завдання статті. Тому метою написання цієї статті є заповнення прогалини у визначенні біблійних засад підприємництва. Для її реалізації потрібно розв'язати такі завдання:

- обґрунтувати згідно Біблії необхідність праці у житті людини;
- провести детальний аналіз текстів Святого Письма на предмет відносин між людьми у процесі здійснення ними підприємницької діяльності;
- визначити на його підставі біблійні засади підприємництва.

Виклад основного матеріалу. Необхідність працювати та чинити добро для людей починається від закладів світу – адже сам Господь Бог дав нам приклад для наслідування: шість днів творив небо і землю, а тільки сьомого відпочив. Одна із Його заповідей говорить: “Шість день працюй, і роби всю працю свою, а день сьомий – субота для Господа, Бога твого ...” (5 М. 5, 13–14). Трудився теслею Ісус Христос, простими рибалками були його найближчі учні Петро, Андрій, Іван та Яків. Апостол Павло поєднував справу благовістя із виробництвом наметів, даючи себе за взірць для наслідування. Відомим є його вислів: “... як хто працювати не хоче, – нехай той не їсть!” (2 Сол. 3, 10).

Згідно Біблії, на людину, яка не хоче працювати, – чекають неможливість та злидні: “Іди до мурашки, лінюху, поглянь на дороги її – й помудрій: нема в неї володаря, ані урядника, ані правителя; вона заготовлює літом свій хліб, збирає в жнива свою їжу. Аж доки, лінюху, ти будеш вилежуватись, коли ти зо сну свого встанеш? Ще трохи поспати, подрімати ще трохи, руки трохи зложити, щоб полежати, – і прийде, немов волоцюга, твоя неможливість, і злидні твої, як озброєний муж!” (Пр. 6, 6–11).

Кожна ж людина, яка хоче трудитись, може обрати вид діяльності відповідно до отриманих дарів та нахилу душі. Якщо її вибір припав на підприємництво, то у процесі його здійснення вона формує особисте ставлення до власного бізнесу, вступає у певні взаємовідносини з різними суб'єктами (див. рис. 1). Вони базуються на специфічних засадах, які розглянемо детальніше.

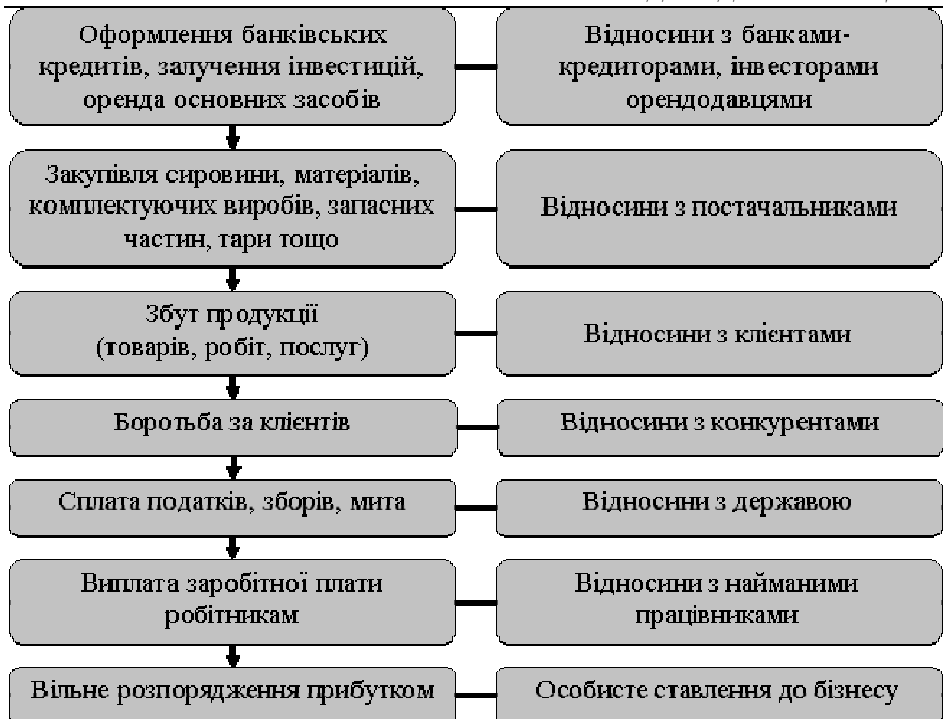

Рис. 1. Алгоритм взаємовідносин підприємця з різними суб'єктами у процесі здійснення підприємницької діяльності

Після реєстрації, якщо у підприємця (керівника підприємства) не достатньо власних коштів для стартового капіталу, він може взяти кредит у банку, знайти інвестора, а також орендувати будівлі та обладнання. Відповідно виникають взаємовідносини із банками-кредиторами, інвесторами, орендодавцями. Вони повинні будуватися на таких засадах (див. рис. 2).

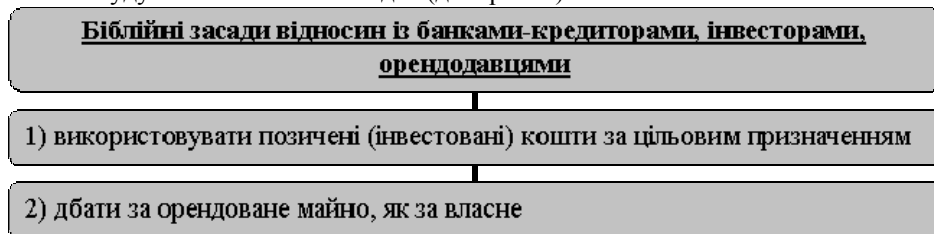

Рис. 2. Біблійні засади відносин із банками-кредиторами, інвесторами, орендодавцями

Адже, згідно Нового Заповіту, недбале відношення до чужого у майбутньому супроводжуватиметься і відсутністю власного: “І коли ви в чужому не були вірні, – хто ваше вам дасть?” (Лк 16, 12).

Наступним етапом після вирішення питань зі стартовим капіталом є закупівля усього необхідного для споживання в ході операційного циклу виробництва продукції. Відповідно виникають взаємовідносини із постачальниками малоцінних та швидкозношуваних предметів, сировини, основних і допоміжних матеріалів,

палива, комплектуючих виробів, запасних частин, тари тощо. Їх необхідно здійснювати на таких засадах (див. рис. 3).

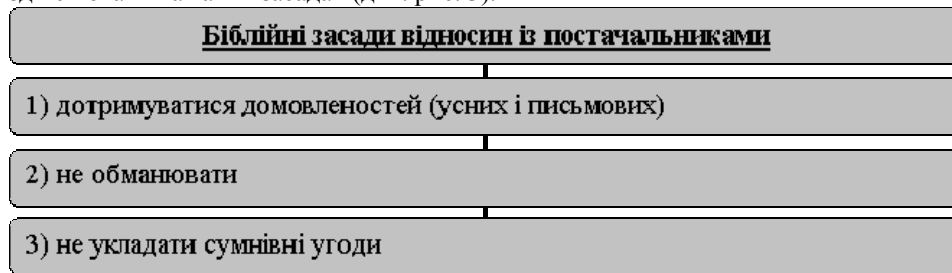

Рис. 3. Біблійні засади відносин із постачальниками

Адже, згідно текстів Біблії, будь-яка неправда – від лукавого, вона обов'язково виявиться, а неправдомовці будуть покарані: “Ваше ж слово хай буде: “так-так”, “ні-ні”. А що більше над це, то те від лукавого” (Мт. 5, 37); “Уста правдиві стоятимуть вічно, а брехливий язик – лиш на хвилю” (Пр. 12, 19); “Набування майна язиком неправдивим – це скороминуща марнота шукаючих смерті” (Пр. 21, 6); “Бо немає нічого захованого, що не виявиться, і немає таємного, що не вийде наяв” (Мр. 4, 22); “Тому то, неправду відкинувши, говоріть кожен правду до свого ближнього ...” (Еф. 4, 25); “Не дайте себе звести, – товариство лихе псує добрі звичаї!” (1 Кор. 15, 33). Наслідком порушення цих засад у кращому випадку будуть розірвані контракти та зіпсована репутація, а в гіршому – судові справи.

Після виробництва продукції настає етап її збуту. Відповідно виникають взаємовідносини із клієнтами, які потрібно засновувати на таких засадах (див. рис. 4).

Адже, згідно книг Святого Письма, до людей потрібно ставитись так, як ми хочемо, щоб ставились до нас, тобто чинячи їм добро: “Тож усе, чого тільки бажаєте, щоб чинили вам люди, те саме чиніть їм і ви ...” (Мт. 7, 12); “Або виростіть дерево добре, то й плід його добрий, або виростіть дерево зле, то й плід його злий. Пізнається бо дерево з плоду!” (Мт. 12, 33); “Добра людина з доброго скарбу добре виносить, а лукава людина зо скарбу лихого виносить лихе” (Мт. 12, 35); “Ухиляйся від злого та добре чини, шукай миру й женися за ним! Бо очі Господні – до праведних, а вуха Його – до їхніх прохань, а Господнє лице проти тих, хто чинить лихе!” (1 Петр. 3, 11–12); “Бо весь Закон в однім слові міститься: “Люби свого ближнього, як самого себе!” (Гал. 5, 14); “Обманливі шальки – огида для Господа, а повна вага – це Його уподоба” (Пр. 11, 1); “Вага й шальки правдиві – від Господа, все каміння вагове в торбинці – то діло Його” (Пр. 16, 11); “... Якою мірою будете міряти, такою відміряють вам, і додадуть вам” (Мр. 4, 24); “... щоб не зневажали нікого, щоб були не сварливі, а тихі, виявляючи повну лагідність усім людям” (Тит. 3, 2). Бо ніхто з нас не хоче, купивши певний товар, виявити невідповідність його кількості та якості задекларованим при купівлі, чекати на замовлення понад обумовлений термін, бути обрахованим чи неввічливо обслуженим.

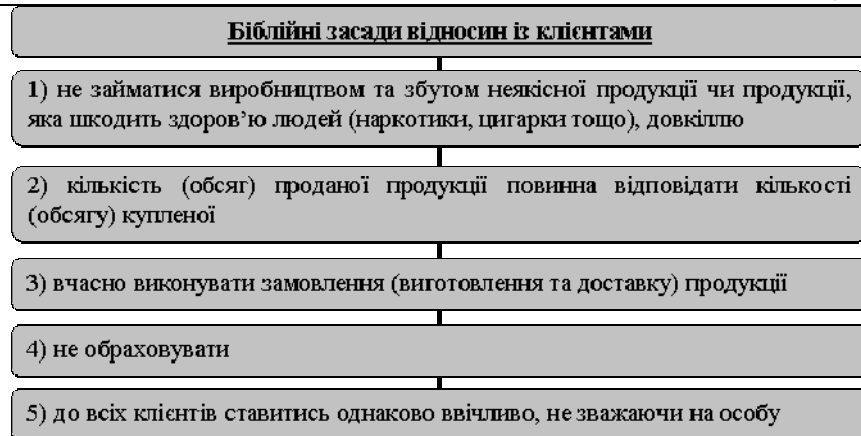

Рис. 4. Біблійні засади відносин із клієнтами

Продаж продукції супроводжується боротьбою за клієнтів. Відповідно виникають взаємовідносини із конкурентами. Вони повинні будуватися на таких засадах (див. рис. 5).

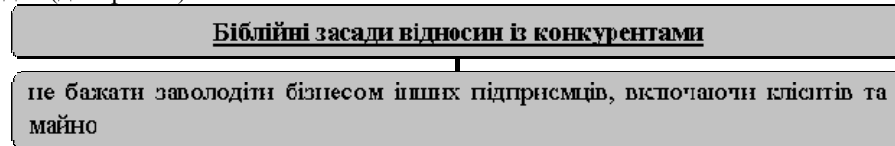

Рис. 5. Біблійні засади відносин із конкурентами

Адже, згідно Нового Заповіту, не потрібно заздрити і бажати набути у власність чуже: “І коли твоє око тебе спокушає – його вибери й кинь від себе: краще тобі однооким увійти в життя, ніж з обома очима бути вкиненому до гесни огненної” (Мт. 18, 9); “Але кожен спокушується, як надиться й зводиться пожадливістю власною. Пожадливість потому, зачавши, народжує гріх, а зроблений гріх народжує смерть” (Як. 1, 14–15). Якщо ж підприємець хоче збільшити кількість своїх клієнтів, то для цього необхідно покращувати якість власної продукції, а також використовувати рекламу. При цьому забороненими заходами є переманювання покупців за допомогою псування репутації конкурентів, захоплення майна інших підприємців за допомогою несправедливих рішень суду, рейдерських атак тощо.

Отримавши дохід (виручку) від реалізації продукції, потрібно сплатити до бюджету різні податки та збори. Відповідно виникають взаємовідносини із державою. Їх необхідно здійснювати на таких засадах (див. рис. 6).

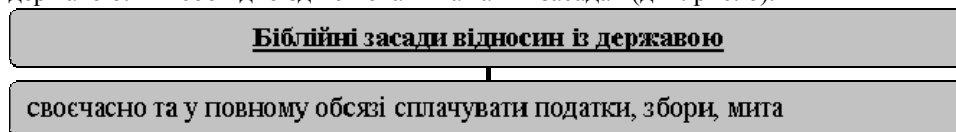

Рис. 6. Біблійні засади відносин із державою

Адже, згідно текстів Біблії, потрібно усім віддавати належне: “А він їм відказав: “Тож віддайте кесареви – кесареви, а Богові – Боже!” (Лк. 20, 25); “Тож

віддайте належне усім: кому податок – податок, кому мито – мито, кому страх – страх, кому честь – честь” (Рим. 13, 7). Бо саме завдяки податковим платежам можливе нормальне функціонування держави: здійснюється фінансування виплат пенсій та допомог, стипендій студентам, заробітної плати працівникам бюджетної сфери, будівництва і ремонту закладів освіти та охорони здоров’я, доріг тощо.

Вагому частину собівартості реалізованої продукції становить заробітна плата. Відповідно виникають взаємовідносини із найманими працівниками, які потрібно засновувати на таких засадах (див. рис. 7).

Біблійні засади відносин із найманими працівниками

належно і своєчасно виплачувати заробітку плати робітникам

Рис. 7. Біблійні засади відносин із найманими працівниками

Адже, згідно Нового Заповіту, скарги робітників досягнуть до неба: “... Бо вартий робітник своєї поживи” (Мт. 10, 10); “Ось голосить заплата, що ви затримали в робітників, які жали на ваших полях, – і голосіння жінок досягли вух Господа Саваота!” (Як. 5, 4). Невиплата заробітної плати може негативно вплинути не тільки на рівень життя працівників, але й на якість виконання ними посадових обов’язків, що звичайно є небажаним явищем.

Розрахувавшись із усіма зобов’язаннями, підприємець (власник підприємства) може вільно розпоряджатися отриманим чистим прибутком: витратити його на задоволення власних потреб чи на розширення бізнесу. При цьому його дії повинні будуватися на таких засадах (див. рис. 8).

Особисте ставлення підприємця до власного бізнесу

1) допомагати дітям та онукам

2) частину прибутку витратити на доброчинність (не надаючи розголосу)

3) не перетворювати погоню за грошима у мету свого життя

4) не впадати у відчай при скрутному становищі бізнесу

Рис. 8. Біблійні засади особистого ставлення підприємця до власного бізнесу

Адже, згідно книг Святого Письма, потрібно ділитися своїм достатком із немаючими, причому ця допомога повинна бути таємною; якщо ж попали у скрутне становище, – не впадати у відчай, покладати надію на Бога: “Добрий лишає спадок і онукам, маєток же грішника схований буде для праведного” (Пр. 13, 22); “Дехто щедро дає, та ще додається йому, а дехто ховає над міру, та тільки бідніє” (Пр. 11, 24); “Хто просить у тебе – то дай, а хто хоче позичити в тебе – не відвертайся від нього” (Мт. 5, 42); “Щоб таємна була твоя милостиня, а Отець твій, що бачить таємне, віддасть тобі явно” (Мт. 6, 4); “І хто напоїть, як учня, кого з малих цих бодай кухлем водиці холодної, поправді кажу вам, – той не згубить нагороди своєї” (Мт. 10, 42); “... кожне ж дерево, що доброго плоду не родить, буде зрубане та до огню буде вкинене ... У кого дві сорочці, – нехай дасть

немаючому; а хто має поживу, – нехай робить так само” (Лк. 3, 9–11); “Тож милостиню подавайте з унутрішнього, – і ось все буде вам чисте” (Лк. 11, 41); “Продавайте достатки свої та милостиню подавайте. Робіть калитки собі не старіючі, – невичерпний скарб той у небі, куди не закрадається злодій, і міль де не точить. Бо де скарб ваш, там буде й серце ваше!” (Лк. 12, 33–34); “Нехай кожен дає, як серце йому призволяє, – не в смутку й не з примусу, бо Бог любить того, хто з радістю дає!” (2 Кор. 9, 7); “Бо така Божя воля, щоб добродійці гамували нецтво нерозумних людей” (1 Петр. 2, 15); “Не складайте скарбів собі на землі, де нищить їх міль та іржа, і де злодії підкопуються й викрадають” (Мт. 6, 19); “... Не можете Богові служити й мамоні” (Мт. 6, 24); “... Багатому трудно ввійти в Царство Небесне” (Мт. 19, 23); “А ті, хто хоче багатіти, упадають у спокуси та в сітку, та в численні нерозумні й шкідливі пожадливі, що втручають людей на загладу й загибель. Бо корень усього лихого – то грошолобство, якому віддавшись, дехто відбилися від віри й поклали на себе великі страждання” (1 Тим. 6, 9–10); “Прийдіть до Мене, усі стружені та обтяжені, – і Я вас заспокою!” (Мт. 11, 28); “Ні про що не турбуйтеся, а в усьому нехай виявляються Богові ваші бажання молитвою й проханням з подякою” (Фил. 4, 6); “Майте, брати мої, повну радість, коли впадаєте в усілякі випробовування, знаючи, що досвідчення вашої віри дає терпеливість. А терпеливість нехай має чин досконалий, щоб ви досконалі та бездоганні були, і недостачі ні в чому не мали” (Як. 1, 2–4); “Покладіть на Нього всю вашу журбу, бо Він опікується вами!” (1 Петр. 5, 7). Спонсорська допомога підприємств заохочується також і державою.

Висновки і перспективи подальших досліджень. У результаті проведеного дослідження біблійних текстів можна зробити такі висновки:

- кожна людина повинна працювати, наслідуючи цим свого Творця;
- Біблія нарівні із законодавчими актами держави дає пояснення, на яких засадах повинні здійснюватися взаємовідносини підприємця із різними суб'єктами;
- усі ці засади можна об'єднати в одну фразу: “Люби свого ближнього, як самого себе”.

1. Господарський кодекс України // Веб-ресурс: <http://www.rada.gov.ua>.
2. Акіліна О. В., Пасічник В. Г. Основи підприємництва (навч.-метод. комплекс): Навч. посіб.– К.: Центр навч. л-ри, 2006.– 176 с.
3. Виноградська А. М. Основи підприємництва: Навч. посіб.– 2-ге вид., перероб. і доп.– К.: Кондор, 2005.– 544 с.
4. Донець Л. І., Романенко Н. Г. Основи підприємництва: Навч. посіб.– К.: Центр навч. л-ри, 2006.– 320 с.
5. Мочерний С. В., Устенко О. А., Чеботар С. І. Основи підприємницької діяльності: Посіб.– К.: Вид. центр “Акад.”, 2001.– 280 с. (“Альма-матер”)
6. Підприємництво: Навч. посіб. / За ред. В. А. Подсолонка і Т. Л. Миронової.– К.: Центр навч. л-ри, 2003.– 616 с.
7. Шевеленко С. Д., Федів І. І. Підприємництво і підприємницька діяльність: Навч. посіб. / За заг. ред. В. В. Сопка.– К.: Вищ. шк., 1997.– 224 с.
8. Біблія або книги Святого Письма Старого і Нового заповіту.– West-Germany: Druckhaus Gummersbach, 1988.– 1528 с.

BIBLICAL PRINCIPLES OF ENTERPRISE**O. Totska***Volyn National University named after Lesya Ukrainka*

In the article an author on the basis of the detailed analysis of texts of Sainted Letter determines biblical principles of enterprise. For research the books of Old and New Testament are utilized.

Keywords: Economic code, enterprise, Bible, principles, relations.

БИБЛЕЙСКИЕ ПРИНЦИПЫ ПРЕДПРИНИМАТЕЛЬСТВА**О. Тоцька***Волынский национальный университет имени Леси Украинки*

В статье автор на основе детального анализа текстов Святого Письма определяет библейские принципы предпринимательства. Для исследования используются книги Старого и Нового Заветания.

Ключевые слова: Хозяйственный кодекс, предпринимательство, Библия, принципы, отношения.